

L'any que ens varem morir tots una mica

L'any 2020 es recordarà com l'any de la gran pandèmia de principis del segle XXI. Dic això amb l'esperança incerta de que sigui la única d'aquest primer terç de segle, perquè tot apunta que serà llarga, una pandèmia universal i, probablement, en tindrem reedicions amb certa freqüència. De què dependrà tot això, en primer lloc de l'eficàcia dels nostres investigadors en trobar un tractament efectiu i ràpid. En segon lloc de que també trobin una vacuna enfront d'un virus, el COVID-19, que sembla tenir una capacitat de transmissió molt ràpida i, conseqüentment, una capacitat de mutació acusada, produint manifestacions variades, des dels que el passen sense adonar-se'n, però essent-ne difusors fins els que hi deixen la vida, especialment els més fràgils immunològicament parlant, es a dir els nostres avis, els pacients immunosuprimits per alguna altra malaltia o com a conseqüència del seu tractament, i aquells que, aparentment en un bon estat de salut inicial, agafen la forma més virulenta del virus. Per tant, la dificultat per trobar una vacuna en aquest cas sembla majúscula.

En tercer lloc dependrà del que biològicament n'anomenem la Selecció Natural des que Darwin va escriure "L'origen de les espècies". M'explico, només sobreviuran a aquesta pandèmia aquells mentalment més preparats per adaptar-nos a viure en confinament, més o menys estricte, durant un període de temps que pot perdurar més d'un any. Es a dir, no només es tracta de ser capaços de viure tancats a casa, sinó del "confinament personal" de prendre consciència de totes les mesures necessàries per, no tant sols protegir-se personalment del virus, sinó també d'evitar-ne la difusió a altres persones. Per tant, el salt evolutiu que haurem de fer si no volem desaparèixer com a *Homo sapiens* ha de ser el de tornar a aprendre a ser més solidaris, a tenir més cura d'aquest planeta que ens manté i a prioritzar la supervivència per davant dels luxes, els diners, el poder,... Només recuperant, si es que mai els havíem tingut, aquests valors d'una manera general aconseguirem sobreviure com a espècie. Aquesta serà, sens dubte, la "Selecció Natural" dels anys 20 d'aquest segle XXI.

He escoltat diferents veus que ens diuen que passat això tornarem a comportar-nos com abans. Es possible, ja se sap que l'home és l'únic animal capaç d'ensopegar dues vegades en la mateixa pedra, però en aquest cas serà dramàtic. Està clar que aquest sotrac accelerarà molts canvis que tard o d'hora haurien de succeir, la implantació del teletreball, la ampliació de l'ús de les noves tecnologies en l'ensenyament, la temptació de controlar-nos cada cop més gràcies a les tecnologies "intel·ligents", la robotització sistemàtica de moltes empreses, amb els canvis socials que això comportarà, com la innegable avantatja competitiva que tindran els més adaptables als nous llocs de treball que vagin sorgint.... És per això que socialment s'ha de produir aquest canvi evolutiu. Parem-nos a pensar un moment en els canvis que hi ha hagut en els darrers anys en els estudis universitaris, la finalitat dels quals ha sigut la de transformar llicenciats que sabien poc de moltes matèries en especialistes que pretenen saber molt d'uns camps tant acotats que en el moment que canviï el paradigma els resultarà més difícil la adaptació a altres feines per les quals no han estat preparats. Recordeu el ja clàssic cas de quan l'exercit americà va començar a fer servir drons en la guerra contra els talibans afganesos; molt aviat es va produir un desastre, en confondre un casament amb una reunió d'un comitè directiu talibà varen matar, sense voler, a tots els convidats al casori. Es a dir que tenien pilots de F-17 super-ben-preparats per a una guerra convencional, mecànics molt especialitzats en tenir cura d'aquests sofisticats avions de combat, però sobtadament varen descobrir que no tenien bons analitzadors de imatges per tal d'escollir l'objectiu correcte. En un moment la seva actuació va fer canviar la opinió pública que teníem del seu paper en

aquella guerra. Van passar de ser considerats paladins de la llibertat, la democràcia i els valors occidentals a cruels botxins sense ànima que mataven criatures indefenses, ni que fos per error. Per tant, com deia abans, caldran persones més adaptables als canvis, més multifuncionals, amb capacitat d'analitzar els esdeveniments o els reptes futurs des de diferents punts de vista simultàniament.

Però, com deia, ara per ara ens trobem en un moment crucial i, com diu en Yuval Noah Harari¹, de les decisions que prenguem en els propers mesos en dependrà en gran part el futur de la humanitat, al menys com l'entenem ara. Un exemple fàcil. Imaginem-nos que fins d'aquí més d'un any no ens podrem reunir grans, o petites, multituds de persones. Pensem només les implicacions que tindrà aquesta mesura en els esdeveniments esportius, culturals (teatre, concerts, cinema,...), les manifestacions tradicionals (Sant Jordi, la Patum de Berga, la Setmana Santa, els oficis religiosos multitudinaris com la visita a la Meca dels musulmans o les benediccions a la Plaça de Sant Pere del Vaticà,...); en el transport de viatgers (potser veurem desaparèixer els avions, els grans trens,... per fer realitat allò del teletransport de les pel·lícules de ciència-ficció) o de mercaderies (qui ens diu que podran arribar al port de Tarragona els grans petroliers per poder fer anar els nostres cotxes, o les calefaccions; o els aliments que ens arriben de llocs remots,...), de manera que segurament els productes de proximitat tindran per fi la seva gran oportunitat, això si no hem de tenir cada un de nosaltres el nostre propi hortet. Ara recordo a la meua avia que al jardí de casa seva criava pollastres i tenia el seu hortet, probablement haurem de tornar enrere en aquest sentit, o caure en la pindola alimentària de cada àpat, amb tota la pèrdua cultural i tradicional que això suposa.

Segurament em deixo moltes conseqüències d'aquesta mesura, només han sigut uns exemples que m'han vingut al cap en un moment, però està clar que la vida tal com l'enteníem fa tot just dos mesos haurà desaparegut i, al menys en els primers anys d'aquesta nova època només podrem sobreviure en base a la solidaritat, qualsevol altre possibilitat es una pura utopia. O algú es pensa que el tercer i quart món podran sobreviure sense la solidaritat dels ara més rics? Si no és així ja ens en podem riure de les crisis de la immigració que tenim ara, dels camps de refugiats de Grècia o Turquia, dels encara pocs sense-sostre que no volem veure a les nostres ciutats... No, un tsunami humanitari ens espera a la cantonada si no som capaços de solidaritzar-nos amb ells. Un tsunami que no podrem parar amb tanques o murs de contenció, ni amb suborns a dictadors titelles.

Per tant, en aquest punt crucial de la història de la humanitat, tenim, un cop més, pot ser la darrera oportunitat de construir un món nou o de, simplement, desaparèixer com a espècie i deixar que l'evolució de la natura porti aquest planeta a un segon origen. Com diu el filòsof italià i ex-alcalde de Venècia Massimo Cacciari en relació al Coronavirus: 'Cap espècie no ha accelerat la seva extinció tant com els humans².

I per sobre d'això ens ha tocat viure el patiment dels malalts, aïllats, i de les seves famílies; els morts i els familiars que no se'n han pogut acomiadar amb un dol potser interromput per sempre; la por de sortir al carrer; l'angoixa del confinament; la inseguretat d'un futur proper per nosaltres mateixos o amb el que hauran de conviure les properes generacions...o, fins i tot

1 Entrevista a Yuval Noah Harari feta per Pablo Duer, el 14 d'abril del 2020 y publicada al diari digital Vilaweb.

2 Entrevista a Massimo Cacciari feta per Gonzalo González, el 10 d'abril del 2020 y publicada al diari digital Vilaweb.

la vida a la terra tal com la coneixem ara. A més ens han enganyat a tots des d'un principi, el coronavirus va sortir d'un mercat de bestiar incontrolat o es va escapar d'un laboratori de virologia mortal que hi ha precisament a Wuhan, on va començar la pandèmia?. Com és que un President dels EEUU tant inútil com en J.W. Bush va predir aquesta epidèmia en una conferència al Ministeri de Salut dels USA? Hi tenen alguna cosa a veure els xinesos o els americans?. En el cas dels xinesos, s'ha postulat que l'origen va ser la producció massiva de porcs en granges molt més grans que les que hi ha a Europa o Amèrica la qual cosa va fer que el desenvolupament de la grip porcina que va afectar a la Xina fa una parell d'anys i que va produir un rebuig generalitzat a la carn de porc, disminuint la seva producció en un 50% i tornant a menjar els animals salvatges que s'han menjat tradicionalment a la Xina, com els ratpenats³, que serien l'origen de l'actual pandèmia. L'altre possibilitat, l'anomenada teoria conspirativa, seria que fos provocada expressament pels xinesos o els Americans en una espècie de Tercera Guerra Mundial Biològica, especulant que la mort d'un parell de milions de xinesos en un país que ronda els 1200 milions seria un preu assequible per dominar el món. A mi em sembla una barbaritat, però de l'afany pel poder m'ho puc esperar tot, i francament, si han sigut els Americans els hi està sortint força malament. A més, de ser una pandèmia provocada, perquè fer-ho amb un virus?. Ho dic per les següents raons:

1. Un virus és molt menys controlable perquè muta molt més fàcilment i per tant la pandèmia es pot descontrolar totalment, com ha passat.
2. Treballar amb virus és molt més complicat que treballar amb bacteris i sembla que amb bacteris és molt més controlable en cas de que es desbordi la pandèmia.
3. Existeixen bacteris multi-resistents que ja ocasionen molts morts per una mala política d'utilització d'antibiòtics especialment als hospitals. El Regne Unit n'és un bon exemple. Y, per tant ja tindrien un bon punt de partida.

Ens creiem les xifres que ens donen...a qualsevol país, o responen a interessos econòmics per treure'n el màxim profit? Les mesures que es prenen estan condicionades per la gran indústria o pels poders fàctics que dominen el món per sobre dels governs?, autèntics titelles d'ells. Estan jugant amb les nostres vides i especialment amb les dels sanitaris que seguint el jurament Hipocàtric que van fer en acabar la carrera s'hi juguen la pell cada dia sense disposar dels medis mínims per fer front a la pandèmia?. I els especuladors de la mort, des dels proveïdors de material sanitari fins a les companyies d'enterraments, no haurien de ser controlats d'alguna manera? o és que el liberalisme econòmic inclou la moral?. I parlant de moral, les mesures de control de la pandèmia utilitzant les noves tecnologies no recorden massa al 1984 de G. Orwell?. Que Google pugui repartir dades dels moviments dels mòbils, tot i que, de moment, siguin en general no pot ser l'inici del control individual, fins ara només possible amb l'autorització d'un jutge en una investigació policial? No atenta això a la nostra llibertat individual, amb l'excusa de protegir un bé comú, com pot ser la lluita contra la pandèmia?. Per altra banda, la proposta del passaport immunitari, no recorda a l'Alemanya Nazi? en fer una espècie de separació entre "sans" i "susceptibles de transmetre la malaltia", o dit d'una altra manera entre "bons" i "dolents".

Per tant en aquest moments en que els afectats augmenten exponencialment arreu del món, tot i que només en podem conèixer un petit nombre per manca de tests de detecció, i que les

3 Lara, Angel Luis. (2020) Causalidad de la pandemia, cualidad de la catástrofe. Eldiario.es 20 de març de 2020. https://www.eldiario.es/interferencias/Causalidad-pandemia-cualidad-catastrofe_6_1010758925.html

defuncions pel COVID-19 mai les podrem saber, excepte les nostres, les més properes, les dels famosos,... i en un entorn dominat pel caos, l'histerisme i, en molts casos, el pànic, que no són precisament els millors aliats per prendre les decisions més adients, en aquests moments o aprenem a morir-nos tots una mica per poder ressuscitar com a espècie o una altre espècie ens substituirà. I esperem que ho faci millor que nosaltres.

Miquel Carreras, Barcelona abril de 2020

Per: Gonzalo Sánchez

10.04.2020 21:50

Enviar aquesta notícia

Favorit

Sense anuncis

‘Siguem seriosos: la ment també emmalalteix si et despatxen.’ El filòsof italià Massimo Cacciari tem els estralls econòmics i socials que deixarà la pandèmia i centra el tret en les causes ‘menystingudes’, com ara una mundialització descontrolada: ‘Cap espècie no ha accelerat la seva extinció tant com els humans’, avisa.

Cacciari (Venècia, 1944) va ser batlle de la seva ciutat natal, diputat pel Partit Comunista Italià i europarlamentari de l'antic grup dels Liberals, Demòcrates i Reformistes, però també és un dels pensadors contemporanis més escoltats, amb desenes de publicacions filosòfiques a l'esquena. Es troba confinat a sa casa de Milà per desfer-se del coronavirus, com tots, i en aquesta conversa per videoconferència cita Kant, Darwin, Sartre o Spinoza per dilucidar el món que vindrà.

Report diari sobre el coronavirus

Cada dia a les 22.00 podeu rebre al correu el resum dels fets més importants del dia relacionats amb la Covid-19 i informació addicional d'interès.

Un món en què no exclou que creixi el malestar social si persisteix el bloqueig i fins i tot la fi d'una Europa unida si es nega la solidaritat comuna: ‘No hi haurà cap més examen de recuperació, aquest serà el final de la Unió Europea’, avisa amb desgrat notable.

—Professor Cacciari, havíeu imaginat mai una situació com aquesta?

—Crec que ningú no hauria somiat viure una situació com aquesta a Europa o al món. No obstant això, cal reconèixer que no ve de Mart o Andròmeda, és una epidèmia que té causes precises i que abans ja va tenir avisos importants com l'Ebola, la SARS o la MERS, totes infeccions anàlogues. Llavors ja ho van denunciar totes les autoritats sanitàries mundials, però els senyals van ser menystinguts, de la mateixa manera que ara es passen per alt les connexions entre aquestes epidèmies i els grans problemes del medi ambient. Per tant, no és una cosa casual, no ha estat pas el destí.

—Per què considereu que aquests senyals van ser menystinguts?

—Perquè encarar-los implicaria revisar completament l'esquema del nostre comerç, del nostre sector productiu i industrial. Hi hauria d'haver autoritats internacionals que reguessin els problemes ambientals o ecològics, o les finances. En canvi, ens trobem que no hi ha un govern de la mundialització i així actua, desfermada en tots els nivells: immigració, finances, epidèmies, sempre sense regles. No hi ha res a fer contra això.

—Això no seria una utopia?

—Imaginar una República mundial com Kant certament té un element utòpic, però si pensem que alguns problemes només es poden afrontar eficaçment a escala mundial, res no impediria que els països assumissin acords i pactes entre si, com fan en l'economia. Hi ha elements del dret internacional que s'inclouen en els ordenaments nacionals. Per exemple, Itàlia no podria adoptar la tortura. Cal que els estats compreguin que, en qüestions com ara la salut, o es posen d'acord o, quan hi hagi una epidèmia, serà incontrolable.

—Vós heu estat alcalde de Venècia. Quina sensació us produeix de veure les ciutats buides, confinades?

—És una gran impressió, una tristesa enorme. Les ciutats són punts de trobada, desavinença i de relació, i les ciutats buides no són ciutats, són anticiutats. Del punt de mira psicològic és un estrès enorme, perquè la ciutat no pot estar deshabitada. No podem prolongar aquesta situació, no és possible. No ho és ni psicològicament ni econòmicament.

—Quin impacte tindrà en la societat?

—L'efecte psicològic no serà res en comparació amb l'econòmic, perquè quan això, s'acabi, les ciutats ressorgiran. Però els efectes econòmics poden ser traumàtics i, per tant, també els psicològics, perquè no emmalalteixes només amb una grip, el coronavirus o una pulmonia. També caus malalt del cap si et despatxen, si la teva renda es desploma o si no aconsegueixes de mantenir l'honor de la teva família. Siguem seriosos. El malestar social crea també malalties somàtiques i no venim d'un període feliç, sinó de quinze anys, pel cap baix, molt infeliços pel món occidental i Europa en particular. Anys en què es viu cada vegada pitjor, la major part de la nostra població viu pitjor. Estiguem alerta, doncs, perquè no solament hi ha la malaltia del coronavirus.

—Al sud d'Itàlia hi ha hagut alguns aldarulls de gent que no pot treballar pel confinament. Excloeu una situació així temps a venir?

—És clar que no. Si la crisi continua gaire més temps, si les activitats productives han d'estar tancades encara durant mesos, hi haurà una caiguda de la renda. És un cop terrible. Podem trobar-nos a l'octubre o el novembre amb un país per terra. Fins i tot encara que Europa hi intervingui decididament d'una manera solidària i activa (perquè no vull ni pensar en una Europa que no sigui solidària i cooperant, amb aquesta situació). Hem de pensar com més aviat millor a tornar a treballar. No és possible estar així perquè, en cas contrari, això que s'ha vist a Sicília es multiplicarà.

—Com valoreu l'acció de la Unió Europea en aquesta crisi?

—Em sembla impossible que Europa no assumeixi polítiques de solidaritat coherents amb la gravetat de la situació. De moment, ha desemborsat molts diners. Però el problema serà la política europea per a la reconstrucció. Una cosa és invertir i fer moneda de pressa, dos o tres mil milions per a l'assistència. Però una altra cosa serà un crèdit per a la recuperació. Això no pot ser fet només encunyant moneda, només serà possible emetent un eurobò comú, europeu, garantit per Europa. O s'emet un bo europeu per al desenvolupament o ens quedarem en recessió.

—Si no emetés un eurobò, es constataria un nou fracàs de la Unió Europea?

—Sí, però aquest ja seria l'últim; no n'hi haurà un altre. Després del fracàs de la política d'integració social i fiscal, de la crisi del 2008, de la de Grècia, de la immigració. Ja n'hi ha prou. S'ha acabat. No hi haurà un altre examen de recuperació. Això serà el final. Espero que els països més forts, com Alemanya, ho entenguin, perquè la fi d'Europa és també la fi de qualsevol força d'Alemanya. Espero que Alemanya aprengui dels errors i entengui que, si fracassa la Unió Europea, talarà l'arbre sobre el qual s'asseu.

—Quin món ens revela aquesta pandèmia?

—És un món en què tots estem molt junts, l'un sobre de l'altre, com deia Sartre, el meu veí com un malson, i qualsevol cosa que passi en qualsevol part de món ens afecta. Cal col·laborar, fer pactes i reforçar les institucions comunes, no pas aquestes banderetes ridícules que no serveixen per a res, com les Nacions Unides, despullades de tota autoritat. Què són? Són centres d'estudi? És clar que cal repensar-les. L'ONU hauria de ser on els països tractessin normes comunes que després fossin introduïdes en els ordenaments individuals, una seu política en què es discutís sobre aquests problemes.

—Com us imagineu el futur després del coronavirus?

—Tot dependrà de què es faci. Si es fan les coses que he dit a Europa, polítiques de solidaritat i cooperació, podria sortir-ne fins i tot amb una imatge reforçada, però amb grans sacrificis, perquè els diners que perdrem no els recuperarem. Hi haurà una caiguda de la riquesa nacional a Itàlia, Espanya, França i també Alemanya. En sortíem estomacats, però quant a les polítiques i estratègies, potser fins i tot més forts.

—El papa Francesc protagonitza imatges històriques. Ara és un moment propici per la fe?

—Els moments per a la fe hi són sempre, però si la fe només hi és per a demanar a Déu que s'acabi una pesta, aleshores és una cosa feble. La imatge del papa Francesc és forta i significativa socialment, contra el desert de la ciutat, aquesta veu que invoca i espera una resurrecció.

—A la plaça de Sant Pere es va plantar un crucifix considerat miraculós fet servir en la Pesta Negra de fa cinc-cents anys...

—Durant tota l'època moderna, fins al segle XVIII, hi havia una pesta cada segle que reduïa les ciutats. Una mica de selecció natural, vaja. Això no vol dir que sobrevisquin els millors, aquesta és la imatge vulgar del darwinisme: ell no va dir mai que sobrevisquen les espècies millors. Sabem que la nostra espècie s'acabarà i que unes altres continuaran habitant la Terra, com les rates o els ratpenats, per exemple.

—Per tant, no som tan fonamentals per al món?

—Cap espècie ha accelerat el procés de la seva extinció [com els humans]. Sembla que la nostra espècie té una mena de cupido mortis, d'amor per la mort, i això hauríem de mirar de controlar-lo.

—És una excepció de la humanitat en la natura?

—És la conseqüència de la potència del nostre cervell, que fa que donem prioritat a poder estar sans, a viure en un ambient sa. El nostre cervell privilegia la nostra pròpia potència. Spinoza deia que la màxima potència del teu intel·lecte i de la teva ment consisteix no solament a fer-te més fort que els altres éssers, sinó també a fer-te capaç de sobreviure a la teva pròpia potència. El teu poder per si sol pot fer-te mal. Per tant, fes servir la força del teu intel·lecte, però raona també per la teva pròpia salut. No veieu en aquesta reflexió de Spinoza una relació entre la política industrial i la defensa del medi? És exactament igual. Hem de combinar-ho.

—Llavors, la potència i l'ambició poden ser la làpida de la humanitat...?

—És clar que sí. Alguns zoòlegs afirmen que això va passar amb els dinosaures. Hi ha escoles que diuen que el final d'aquella era va ser conseqüència del famós meteorit, però n'hi ha que creuen que la causa fonamental és que aquelles bèsties enormes havien massacrat el seu hàbitat per menjar tones de matèria quotidianament.

—Som dinosaures?

—Sí, dinosaures de la intel·ligència, de la ment, i cap espècie no ha dominat el planeta com nosaltres i els dinosaures.